

מראי מקומות - מועד קטן

יד.

מי שעושה כן רק ליפות עצמו, אין למחות בידו, כיון שמעיקר הדין מותר.

ו. אמר מר בר ר' אשי, איזורו מוכיח עליו

ע' בטור (או"ח תקל"ד, ב') שהביא מהסמ"ק דאין היתר למי שאין לו אלא חלוק א' לכבסו א"כ איזורו מוכיח עליו, ואף הביא מר' פרץ דחלוקים שלנו, שאין לנו אזור מוכיח עליו, אין היתר לכבס. אולם הביא דהרא"ש הביא היתר למי שאין לו אלא חלוק א' לכבס בסתמא, ולא כ' דצריך שיהא אזורו מוכיח עליו. וע' בבית יוסף שם, דכ' לפרש פלוגתתם ע"פ ב' פירושים בהא דאמר' איזורו מוכיח עליו, דהרא"ש ס"ל כרש"י אצלנו, דמי שאין לו אלא חלוק א', פושטו ומתעטף במקטרינו, וחוגרו באזורו, ועומד ומכבס החלוק, ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק א'. אבל אינך ראשונים ס"ל כרש"י בחולין, דפ' דאזורו מוכיח עליו היינו דתמיד האזור קבוע בבגדו, ומי שאין לו אחר, מכבסו עם אזורו, והרואה כשהוא מכבסו ואזורו עמו, יודע שאין לו חלוק אחר (וצ"ע כונתו בזה, איך תלוי המח' אם להביא הא דמר בר ר' אשי כאן על פירושו דאזורו מוכיח עליו). וע"ע דדן אם אחר יכול לכבס כסות של מי שאין לו אלא חלוק א', וכ' דג"כ תלוי בזה, דלפי רש"י בחולין, דהאזור מחובר עכשיו בחלוק זה שכובס, מוכח מתוכו דאין לו אלא חלוק א', משא"כ לפי רש"י אצלנו, דאזורו מוכיח עליו היינו, דבזמן שמכבס, האזור שלו חגור עליו, וזה אין שייך באחרים. וצידד לומר דאה"נ, לפי הרא"ש ודעימ'י, לא יהי' היתר לכבס אלא לזה עצמו שאין לו אלא חלוק א', דרק אז שייך לומר דאזורו מוכיח עליו.

ז. אומן שאבדה לו אבידה וכו'

כ' תוס' בשם רש"י דדוקא באומן עצמו מיבעיא, אבל בני העיר ודאי אסורים להתגלח במועד, אף שהספר הי' טרוד בעי"ט עם אבידתו. ותמה השפת אמת, מה הסברא בזה, אדרבה, י"ל דמה שפרש"י דאומן דוקא, י"ל דבני העיר ודאי מותרים, כיון דמפורסם הוא לכל שלא היו יכולים להסתפר, והניח בצ"ע.

ח. מפני שיצא שלא ברשות

פרש"י, כלומר, הואיל ולא יצא ברשות אחרים אלא ברצון עצמו, לא אנוס הוא. וע' בריטב"א שהביא מ"מ דמה דאמר' יצא שלא ברשות, היינו אפי' מא"י לא", ומחול' לחול', ותמה הריטב"א ע", למה נקרא שלא ברשות. ואי משום דכיון דלשט או להרויח יצא לא תקנו לו כלום, שהרי הי"ל לבוא קודם בשעת הפנאי, מ"מ אי"ז נכון בטעם כדי לומר עליו לשון הזה, דהיינו שיצא שלא ברשות. ולכן כ' לפרש כמי שאומר שיצא מא"י לחול', וחול' קרי מדינת הים. וא"כ, אם יוצא לשוט בעלמא, הרי איסורא הוא דעבד, ויוצא שלא ברשות הוא. ואם לשום מזונות יצא, הרי בהיתר יצא. ולכן אמר' דמיירי שיצא לסחורה כדי להרויח, ובה פליג, וקיי"ל כרבנן דמותר. והוסיף הריטב"א דת"ח או אדם חשוב אין לו לצאת, ואפי' להרוחה וכיוצ"ב.

א. ומנודה שהתירו לו חכמים

כ' הריטב"א דמיירי שלא הי' יכול לפייס בעל דינו קודם המועד, דאל"ה פושע הוא, ואסור לגלח. עוד העיר, למה אין הגמ' לקמן (זו). שחקרה אם מנודה מותר לגלח מוכיחה מכאן דאסור, דאם הי' מותר, מה הוא ההיתר לגלח כשהותר נידויו. אולם כ' שאינו ראוי, די"ל דאפי' אם הי' מותר לגלח בימי נידויו, אין הדרך לעשות כן, משום שהוא הולך נדהם ונזוף, ויהי' נחשב לו לחוצפה לעשות כן.

ב. מטפחות הידים

פרש"י (נדפס ביח), שמגבין בהן ידים, משום דמאיס. וכ' המג"א (תקל"ד, ב'), דאפי' אם מכבסין קודם הרגל, חוזרין ומתלכלכין תדיר, ולכן מותר לכבסן. וכ' דמשמע דאפי' אם יש לו הרבה שרי, דאל"כ היינו חלוק, והטעם הוא משום דמתלכלכין תיכף, וצריכין בכל יום א'. וכ' דלפי"ז, לפי מה דנוהגין עכשיו שלא להחליפם אלא משבת לשבת, א"כ אסור לכבסן במועד, דדי להם בכביסה שמעיו"ט.

ג. הזבין והזבות והנדות והיולדות

כ' המאירי דבגדיהן מתלכלכין תדיר, ומותרין לכבס, וכ"ש אם הם צריכין להן כדי להחליפן לז' נקיים, כגון זב וזבה בזמן שהיו נוהגין כדין נדה דאורייתא, או נדה ויולדות בזמן הזה.

ד. אנשי משמר וכו', ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת

יש להעיר, אם יש היתר לאנשי משמר לגלח בחמישי מפני כבוד שבת, א"כ למה לא מצינו היתר לגלח במועד, או לכבוד שבת או לכבוד הרגל. ופי' התוס' רי"ז, שאם תתיר לגלח בחמישי בשבת במועד, א"כ יהי' נעקר תקנה דרבנן, שההדיטות סוברים שמפני שהגלוח חשוב מלאכה הוא נאסר במועד, ואם יראו דבחמישי מגלחים, א"כ יגלחו כל המועד [דיאמרו דלצורך המועד מותר]. משא"כ באנשי משמר, שהי' בחול גמור, והיו יודעים דלא מפני איסור מלאכה אסורים מלגלח, א"כ אם יתירו בחמישי מפני כבוד השבת אין חשש שיבואו להתיר כל השבוע.

ה. הכא נמי, כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין

כ' בהגהות אשר"י (סי' א') שיש שרוצים לומר, דלפי"ז מי שגילח קודם הרגל, שפיר מותר לו לגלח תוך הרגל ג"כ. אבל כ' ההגה"ה דאינו נראה, חדא, משום דלא קתני היתר זה במתני', ועוד, הא אמר' באבדה לו אבידה ערב הרגל דאסור לו לגלח ברגל, אף שהי' אונס, משום דלא מוכחא מילתא, וזה ג"כ לא מוכחא מילתא, ולכן אסור. וע' באגרות משה (או"ח א', קס"ג), דדן במי שמסתפר בכל יום בזמנו ובמדינתו, שכן נוהגין רוב העולם, דבזה לכא' לא שייך קו' ההגה"ה דאין הכל יודעין שנסתפר קודם הרגל (והאג"מ הביא קו' זו מהטור או"ח תקל"א), דהא הכל יודעין דהעולם מסתפרים בכל יום, וע"ש מש"כ לענין הקו' האחרת, מהא דלא הובא היתר כזה במתני'. וע"ש באריכות גדולה בליבון הסוגיא, וסיים דמעיקר הדין מותר, ואינו נוהג להתיר אלא למי שיש לו צורך גדול, אבל